

NIEUWE SERIE:

Plantenverzamelaars en naamgevers

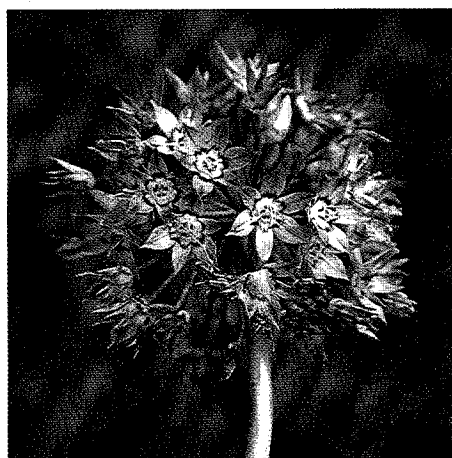
Iedere plant heeft een naam: een geslachtsnaam, een soortaan-
duiding en soms een subspecies of variëteit. Klinkt logisch. Waar
komt een naam vandaan? Wie beschrijft planten of hebben dat
gedaan? Hoe vindt de registratie of beschrijving plaats? Zijn er
spelregels om een geslacht of soort te beschrijven? Kan ik een
geslacht of soort naar iemand vernoemen? De komende ander-
half jaar staan in De Wereldbol plantennamen en hun naamge-
vers centraal.

Tekst en foto: Peter Knippels

Eerst een stukje geschiedenis. Het be-
schrijven van en geven van namen aan
planten kent een lange geschiedenis.
In de periode tot circa 1500 worden voorna-
melijk planten met medicinale gebruiksmoge-
lijkheden beschreven. De beschrijving is vaag
en algemeen. Niet de plant zelf wordt beschre-
ven, maar wat de beschrijvers in de plant zien:
soms is dit een dier. Dit verandert aan het einde
van de Middeleeuwen. Planten worden meer
beschreven zoals ze er daadwerkelijk uitzien
en ze worden meer natuurgetrouw afgebeeld.
In de 16e en 17e eeuw is een duidelijke 'ver-
betering' te zien. De focus ligt op het beschrij-
ven van de planten, niet op het rangschikken
en het bij elkaar plaatsen van verwante plan-
ten in groepen. De beschrijvingen blijven lan-
ge volzinnen die niet echt specifiek zijn voor
een plant. Dit wordt aangepakt door mensen
als Caspar Bauhin en Carl Linnaeus. Zij leg-
gen de basis voor de huidige nomenclatuur en
taxonomie. Bij naamgeving van planten horen
taxonomie en nomenclatuur. Taxonomie is
de wetenschap die planten indeelt naar fami-
lie, geslacht of soort. Nomenclatuur richt zich
op de naamgeving van planten. Dit gebeurt
niet zomaar, maar op basis van de Internatio-
nal Code of Botanical Nomenclature (ICBN),
die wordt gepubliceerd door de International
Association for Plant Taxonomy. Deze nomen-
clatuur geldt niet voor de naamgeving van cul-
tivars. Hiervoor geldt de International Code of
Nomenclature for Cultivated Plants (ICNCP).

NIEUW ELEMENT: DNA

Tot ongeveer 20 jaar geleden was de taxonomie
gebaseerd op visuele aspecten zoals kleur en
aantal kroon- en kelkbaderen, vorm van de stijl
en stand van het vruchtbeginsel. Met de intro-
ductie van DNA-technieken kijken de weten-
schappers anders naar de verwantschappen

Allium campanulatum

tussen planten. Met deze technieken wordt
bepaald hoeveel overeenkomsten soorten heb-
ben op DNA-niveau. Dit leidt tot nieuwe en vaak
verrassende inzichten. Zo worden de geslachten
Massonia, Daubenyia, Polyxena en White-
headia tot Lachenalia gerekend. In 2004 ver-
schijnt van de hand van Goldblatt, Manning en
Fay de herziening van enkele aan Ornithoga-
lum verwante geslachten uit zuidelijk Afrika en
worden onder andere *Albuca*, *Dipcadi* en *Gal-*
tonia tot dit geslacht gerekend. In 2010 schrijft
Manning in het blad van The Indigenous Bulb
Society of South Africa een artikel waarin hij
de herziening van 2004 herzielt, met als resul-
taat dat de geslachten *Albuca* en *Dipcadi* weer
in ere worden hersteld en worden zelfs enkele
Ornithogalum-soorten tot *Albuca* gerekend. Het
kan verkeren. Er zijn regels voor de naamgeving
van geslachten en soorten, maar er zijn allerlei
opties: vernoemen kan naar een persoon, een
groeiplaats, een eigenschap van de plant. Hier-
na zijn enkele voorbeelden opgesomd. Het kan
allemaal, maar er zijn beperkingen. Een klein-
blijvende plant maxima noemen kan niet, dat
wordt dan minima of minimus. Een roodbloei-

ende plant *viridiflora* noemen kan ook niet. *Viri-*
diflora duidt op groen gekleurde bloemen. Dan
wordt het bijvoorbeeld *sanguineus*.

GEDENKEN

Wie bepaalt de naam? Het antwoord op die
vraag is eenvoudig: degene die de plant beschrijft
in een wetenschappelijk tijdschrift of uitgave.
Mooie gelegenheid om iemand te gedenken. Dat
heeft David Lehmillier ook gedaan. Hij vernoemt
in 2000 een *Sprekelia* soort naar zijn overleden
vriend Thad Howard: *Sprekelia howardii*. Deze
Howard heeft als eerste bollen van deze plant
begin zestiger jaren van de 20e eeuw verza-
meld in Mexico. Eind jaren 90 van de 20e eeuw
bloeien de verzamelde bollen voor het eerst. De
komende afleveringen van de Wereldbol vormt
een reis door de geschiedenis van de naamge-
ving van planten, met de nadruk op bloembol-
len. Niet de planten staan in de schijnwerpers,
maar hun verzamelaars en naamgevers. Alvast
enkele voorbeelden.

Autumnale: in het najaar bloeiend. *Colchicum*
autumnale

Bifolia: twee bladeren. *Scilla bifolia*, *Whitehea-*
dia bifolia

Campanulatum: klokvormig. *Allium campanu-*
latum

Depressa: neergedrukt. *Massonia depressa*

Grandiflora: met grote bloemen. *Uvularia gran-*
diflora

Lutea of luteum: geel. *Colchicum luteum*, *Ixia*
lutea, *Trillium luteum*

Multiflorus: veelbloemig. *Scadoxus multiflorus*

Odorata: geurend. *Zantedeschia odorata*

Rosea of roseum: roze-rood. *Chionodoxa rosea*,
Allium roseum

Sanguineus: bloeddood. *Cyrtanthus sanguineus*,
Haemanthus sanguineus

Triphyllum: drie bladeren. *Ariseama triphyllum*,
Arum triphyllum, *Colchicum triphyllum*

Unifolium: één blad bezittend. *Allium unifolium*,
Ornithogalum unifolium

Verna of vernum: in het voorjaar bloeiend. *Bul-*
bocodium vernum, *Scilla verna*

Brodiaea: vernoemd naar James Brodie

Heldreichii: vernoemd naar Theodor von Held-
reich. *Acer heldreichii*, *Allium heldreichii*, *Pinus*
heldreichii

Leichtlinii: vernoemd naar Max Leichtlin. *Calo-*
chortus leichtlinii, *Cammassia leichtlinii*, *Lilium*
leichtlinii

Massonia: vernoemd naar Francis Masson

Whiteheadia: vernoemd naar Henry White-
head

Zantedeschia: vernoemd naar Giovanni Zante-
deschi